

Sant Vicent, Savonarola

“I per acabar-ho d’adobar, no feia molt de temps que un altre papa valencià, Calixt III, havia canonitzat el seu compatriota, predicador flamíger i animador de flagel·lants. Qui sap si, sense un sant i un papa valencians, Savonarola no hauria estat el que va ser, o no hauria acabat condemnat per un altre papa valencià. Però de tot açò, segurament, es parla poc aquests dies a Florència.”

vui que escric aquest paper, dia 20 de maig, fa cinc-cents anys que va ser condemnat a mort fra Girolamo Savonarola. I el dia 23 serà el cinquè centenari de l’execució pública de l’insigne personatge. Diu que el bisbe que el degradava abans de la forca i la foguera (l’autoritat va ser benèvola: el penjaren abans de cremar-lo), pronuncià la fórmula ritual: “Jo et separe de l’església militant i de l’església triomfant”, i Savonarola contestà: “De la militant només, la triomfant no és competència teua”. Segons això, de la foguera va pujar al cel, i allà espera encara ser beatificat per algun papa de Roma. Ara mateix, aquests dies, a Florència, on va regnar i morir, i a Ferrara, on va nàixer, estan molt ocupats en actes i commemoracions en honor de la víctima, això diuen també, de la crueltat d’un papa de nom Alexandre Borja. Perquè aquest és un dels tòpics de la història savonaroliana: el gran reformador, el pur, l’incorruptible, mort a mans o per culpa d’un papa podrit i corrupte. Un heroi de la història d’Itàlia, víctima d’un pontífex foraster. I més coses que no hi ha espai per explicar. A cada país contenen la història com més els convé, i Savonarola passa per ser una de les més altes i exemplars figures del renaixement, de l’església universal, i fins i tot de la llarga epopeia de la llibertat italiana. I el nostre papa Borja, com és sabut, passa per ser tot el contrari. A mi no m’ha convençut mai aquesta interpretació d’uns fets molt estranys i complexos, però així van les coses. I no m’estranyaria que, si prosperen les intenses gestions que fan al Vaticà, Girolamo Savonarola acabe qualsevol dia als altars. Quant al papa Alexandre VI, si l’església tinguera un santoral negatiu, ja fa molt de temps que figuraria en la llista dels rèprobes oficials.

Ara bé, la realitat és que els florentins, quan Savonarola va caure precipitadament del poder, van respirar ben alleujats. El dia 7 d’abril del 1498 el frare apocalíptic, que havia esdevingut l’amo de fet de Florència, va voler tallar amb una mena d’ordàlia la protesta creixent contra ell mateix i contra el partit dels *piagnoni*, els ploraners, que controlaven la ciutat. Van alçar un cadafal a la plaça de la Signoria, i un dominicà, representant de fra Girolamo, va desafiar un franciscà, o el franciscà el dominicà, a travessar un corredor de flames. L’espectacle prometia ser curiós, i la plaça, com és

natural, es va omplir de públic expectant. Però a l’hora de la veritat, quan la doble filera de garbes ja estava encesa amb pólvora i oh, el dominicà es va fer enrere, es va frustrar la cerimònia, i el bon poble de Florència va dir prou. Llavors els *arrabbiati*, els enrabiats, assaltaren el convent de San Marco (allà on fra Angelico va pintar aquelles escenes delicioses a les cel·les dels frares), detingueren Savonarola, i finalment la Senyoria de Florència el va jutjar i condemnar per avalotador i enemic de la república. Era l’ocasió que esperava el papa Borja: hi va enviar el seu jurista de confiança Francesc Remolins, completaren el judici amb la sanció eclesiàstica i una mica de tortura addicional, i ja doblement condemnat i degradat el van posar en mans del braç secular.

S’havien acabat uns anys terribles, durant els quals Savonarola imposà a Florència un govern presidit per Crist Rei, una república de frares on les úniques diversions eren processons i rosaris, un règim de sermons amb flames caigudes del cel i pluja d’espases, un sistema de terror minucios on els infants denunciaven en públic els pecats privats dels pares. I com a gran festa, l’invent de les fogueres de les vanitats, en les quals van cremar llibres, quadres, estàtues, mobles fins, robes de florentines elegants i tot allò que no encaixava en el règim penitencial. Prohibits els maquillatges i la perruqueria. Una cosa com els aiatol·lahs a l’Iran, com Calví a la ciutat de Ginebra, com hauria fet Sant Vicent Ferrer si haguera manat a València. El pobre Botticelli, després de cremar alguns quadres massa “pagans” mai no va tornar a pintar naixements de Venus sinó marededéus de cara trista. És possible que siga només una interpretació personal meua, però en tot això l’exemple de sant Vicent hi tingué alguna influència. Savonarola era dominicà com el frare valencià, i anys abans un arquebisbe de Florència, també de l’orde de Sant Domènec, sembla que era gran devot del nostre sant i admirador del *Timete deum*, el dit admonitori, els sermons contra la carn i el món, i les processons de penitents. I per acabar-ho d’adobar, no feia molt de temps que un altre papa valencià, Calixt III, havia canonitzat el seu compatriota, predicador flamíger i animador de flagel·lants. Qui sap si, sense un sant i un papa valencians, Savonarola no hauria estat el que va ser, o no hauria acabat condemnat per un altre papa valencià. Però de tot açò, segurament, es parla poc aquests dies a Florència.